

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Hegedüs István.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, BENEDEK SAMU, FAZAKAS JÓZSEF, RIEGER JIMRE.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petít soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhez (lakása bel-farkasutca 15. szám); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútca, 7. sz. a.) küldendők.

Nyilatkozat.

Már közlönyünkben jó rendén értesülhettek már e lapok t. olvasói arról, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur ó nagyméltósága, a múlt hóban, kegyes volt Kolozsmegyének nyugdíjaztatás következtében megüresedett tanfelügyelői állásra engem nevezni ki. Mivel új állással már csak annál fogva is, mert ez gyakori utazásokat igényel — összeférhetetlennek ítélttem azt, hogy e lap szerkesztői tisztét továbbra is megtartsam, kénytelen voltam erről való lemondásomat a t. kiadó egyesület központi választmányának bejelenteni. A t. választmány — a lemondásomban felhozott okokat méltányolva — szíves volt lemondásom elfogadni; s egyszersmind a szerkesztői tisztre lapunk egyik legbuzgóbb munkatársát, tanár Hegedüs István barátomat kérte fel; ki erre, habár egyelőre csak ideiglenesen is, de szíves készséggel vállalkozott.

Midőn ezeket az érdekeltek tudomására hozom, kedves kötelességemnek ismerem, hogy hálás köszönetet mondjak mindazoknak a lelkes tanügybarátoknak és tiszteletre méltó szakférfiaknak, kik erkölcsi és anyagi gyámolításokkal megsegítettek abban, hogy az erdélyi részeknek eme szép hivatásu tanügyi közlönyét megtarthattam abban a jó hírnevében, melyet évek során át tanusított komoly törekvéseivel vívott ki magának.

Remélve, hogy lapunk érdemes munkatársai s t. támogatói tisztelt utódomtól sem vonják meg szíves támogatásukat, azzal az ígérettel veszek búcsut a tiszttől, melynek vitele lelkemnek oly sok gyönyört nyújtott, hogy a mennyire erőm, időm s körülményeim engedik, jövőre is mindent megteszek arra, hogy a „Család és Iskola“ minél biztosabb sikerrel haladhasson, kitérőt, szép céljai megközelítése felé.

Kolozsvártt, 1880. szeptember 13-án.

ÁRADI ÁROLY.

Nyilatkozat.

Midőn a „Család és Iskola“ szerkesztését addig átveszem, míg a tisztelt tantestület véglegesen intézkedhetik a lap leendő sorsa iránt, annak egyszerű kijelentésére szorítkozom, hogy e lapot érdemes elődeim által követett irányban és szellemben fogom csekély erőmhöz képest szerkeszteni, egyszersmind, tisztelettel fölkérem e lap munkatársait, hogy ne vonják meg ezentul sem hathatós közreműködésüket e laptól, tisztelt olvasóink anyagi támogatását pedig legyen szabad remélnem.

Kolozsvártt, 1880. szeptember 13-án.

HEGEDÜS ISTVÁN.

Az új tanév kezdetén.

Motto: Az új évet (ócska tárgy!)
Kell megénekelnem.

Arany.

A csengettyű újra megszólalt. Az iskola újra népes. Az egyszerű épület fényt, ragyogást nyer a szülék édes reménységétől, mely láthatatlan dicsfényvel övedzi körül minden gyermek halántékát. A kedv zajos lár-mája cseng az udvaron, majd elhangzik a zaj; a méhküpi zsongó morájához hasonlító zsongás támad, míg egy minden gyerek által áhítatos tisztelettel és figyelemmel kísért alak megjelen, megszólal. Ekkor ünnepi csend áll be; megnyílnak a lelkek és az iskola apostola a tudás és erkölcsiség ígét hirdeti, hinti a jó isten áldására érdemes magvakat.

Nem lehet bizonyos szorongás nélkül megkezdeni a tanítást. A mindig megújuló emberiség újabb nemzedéke átvieszi azt a drága hagyományt, mely az emberiség legszentebb hagyománya: az igazság szomját, a jó szeretetet és — mit legelőbb kell vala említenem — az erkölcsi jobbulás rendíthetetlen hitét.

Ez első óra nem különb a többinél és mégis ünnepies hangulatot ébreszt, azt kell ébresztenie. A megindulás és meghatottság az ifjú lélek azon állapota, mely alatt legfogékonyabb minden jó és nemes eszme befogadására.

Mi legyen az első szó? Milyen legyen az első hang? Mi legyen az első ige? Az első szó: szeretet legyen. Igaz ember-szeretetet gyakorol az, ki igazán fölvilágosít; de csak a szellemi gögre, a bibliai kigyó bölcsességére tanít az, ki egyebet nem hangoztat, mint azt, hogy a tudás boldogulásunk eszköze, az életben való előmenetel, dicsőség, rang lépcsője. A nagyság egyetlen igaz alakja: az erkölcsi nagyság, ennek pedig lelke: ember szeretet. Milyen legyen az első hang? Családia s az anya édes hangja még a gyermek szívében cseng s a pótolhatatlan szeretet beszéde még fülébe csilingel és a komoly tanító a gyermeki szellem előtt utolérhetetlen magasságban és ott is levegőben lebegő bölcs igék életelvek hangozzanak-e az iskolában azzal a nyomatékkal, mely nem az anyai szeretet beszédének rithmusával rokon? Nem! Ez elszakítaná azt a drága kapcsolatot, mely az iskolát a családdal egybeköti. Az iskolában a már benyomások utvesztőjében gyermeki gondatlansággal futkározó gyermeki lélek mintegy bűvítésre bámulatos eszme-alakok sejtelmére, tudatára, látására ébred, mely eszmék a vad ember csoportot társadalommá, a millió meg millió küzdő embert emberiséggé, az állatot emberré válni segíték. A gyermeknek legyen az iskola második otthon, legyen szent hely, a hol szűk, korlátolt élete rendre-rendre a halhatatlanságot remélő ember nemes élet-körébe olvad bele.

Mi legyen az első ige? Igazság. De igazság, mely nem a változhatatlan természeti törvényeknek, a

logikai rendszer chablon-jának rideg hangoztatására szorítkozik, de igazság, mely természet- és ember-életet egybeköt, mely az isteni kijelentés az emberi szellemben.

Szoktassuk arra a gyermeket, hogy semmit felebb, magasbra ne helyezze az erkölcsiségnél. Azt legbecesebbnek kell tartanunk, ha a gyermeknek az önösség ellenében adtunk védő fegyvert a nemes ember szeretetben, a keresztyén jellem kiképzésében. A felvilágosodás évszázában a tudás forrásai gazdagon fakadnak mindenfelé; de önmagunk szenvedélyei soha inkább nem uralkodtak, mint mai napság. Az első ige: az igazság legyen.

Roma legnagyobb lantos költője egyik költői levelében ezt a szép élet-elvet mondja ki:

Minden órátat úgy élvezd, mintha utolsó volna.

Mit mondjak az új év kezdetén? Az első órát az utolsóig oly áhítatos tisztelettel becsüljük meg, mintha az utolsó volna. Az első szó, az első hang, az első ige hangozzék egész éven át: és akkor teljesítettük az emberi tökélytelenség mértéke szerint feladatunkat. Adjon isten hozzá erőt, képességet!

Hegedüs István.

Felső leány-iskola.

Nevelésünk mezején az utóbbi tizenkét év alatt sok és sokféle történt; a munkatér egyik-másik szakasza parlagjából kivételt s egészen új mesgyék törtettek; másutt a felszines mivelet mélyebbé tétetett s a szakértelemmel folytatott munka már is szép aratással fizet — de egy szakasz máig majdnem egészen megmiveletlenül áll s alighogy némi kezdemény biztat, a jobb jövő reményével. E szakasz a nőnevelésé — a szó való értelmében, mert a népiskolai oktatás, bár a leány-gyermekek is élvezik, még nem sorolható a tulajdonképeni nőnevelés munkái sorába.

És ha az ország egyik végétől a másikig tekintve, találunk is itt-ott egy-egy intézetet, melyben az elemi-iskola köréből kinőtt lányok rendszeres és szakszerű nevelés-oktatásban részesülhetnek: e szétszort kivételek inkább azokhoz az esetekhez tartoznak, a melyek a szabályt megerősítik, de még koránt sem találhatók föl oly számmal, hogy e tekintetben a jobb jövő elérkeztenek bizonyítékául volnának tekinthetők.

Itt e helyen, szószaporítás volna annak részletes fejtegetése, hogy ez nem jól van így s hogy mint anynyi másnak, ennek is mielőbb másként, jobban, kell történnie. A kik e hasábokon rendszeresen találkozunk egymással, körül-belől kivétel nélkül egy véleményen vagyunk e kérdésre nézve s azért az elméleti fejtegetés helyett általános örömet keltő hírként elég jelez-nünk, hogy az utóbbi időben még is csak szaporodó kivételek száma egygyel ismét csak nőtt.

Kolozsvár városa évek óta foglalkozik a felső leányiskola fölállításának ügyével s végre ez iskolai év meghozta az új intézet fölállítását, bérrendezését is, úgy, hogy október hó legelején már a tanítás is megkezdhető lesz benne. Egy kapavágással tehát ismét több s a szabályt támogató kivételes esetek lassanként fölszaporodnak annyira, hogy végül az általános tétel ellenkezőjének formulázására leszünk kényszerítve

A kolozsvári új intézet négy osztályból fog állani s közvetlen folytatása lesz a 6 osztályú elemi iskolának. Ez által aztán folytonosság létesül az elemi iskola és a tanítónő képezde közt, egyfelől — úgy, hogy a mi eddig nevezetes hiánként vala érezhető: a leendő tanítónők kezdettől fogva rendszeres oktatáson vezethetők végig; másfelől pedig biztosítva lesz a középosztály leány-gyermekeinek értelmes, nemesen érző házi nőkké való kiművelése s ez által mindegy alap lesz teremtve az oly nehezen érzett hiánynak megszüntetésére: a magyar polgári elem létesítésének alapföltétele előkészítettetik, a mivelt anyákká fejlődő leányok tervszerű nevelése által.

És épen e körülmény az, mely az új intézetet Kolozsvár határain túl terjedő jelentőségre emeli — az erdélyi részek közelfekvő tájai számára is kedvező alkalmat kínálván s ha mindjárt, ez idő szerint mig a benlakás rendszerének kivitele legyőzhetetlen akadályokba ütközik: épen nem lehetetlen, hogy idővel e bajon is segítve legyen s a női vezetés alatt álló felső leányiskola oly internatussá fejlődjék, a melynek gondjaira az erdélyrészi leányos szülők nyugvással hozzásák a jövő társadalom formálót, vezetőit. A midőn, tehát, a miniszter a helyhatóság által felállítandó intézet számára jelentékeny állam-segélyt biztosított, nemcsak általában a nevelés, a nőnevelés egy intézetét, hanem az egész erdélyi részek érdekét részesítette hathatós támogatásában.

Mint minden nevelő-oktató intézetünk: ez új iskolának is lelkét a tanító-személyzet alkotja. A beállítandó tanerők a tervszerint a következők lesznek: két rendes tanár, egy a magyar nyelvre s irodalomra és a történelemre s egy a mennyiség-, természettudományi ágakra; három nőtanító, a nyugati nyelvekre, a női kézimunkákra, háztartási ismeretekre, énekekre, tornára, nevelésre, természetrajzokra, — egyikök, az intézetben benlakván, a nevelői felügyeletet és a szellemi vezetést intézi s a tantestületet pár bejáró tanerő egészíti ki. Az első évben ugyancsak a két első osztály nyitattik meg, s ehez képest ez idén csak az egyik férfi s két nő tanerőről kelle gondoskodni, de a következő két év alatt az intézet teljessé nővi ki magát.

Nem esekély gondot adott már a tanerők megválasztása, kivált most, a kezdet nehézségei közepett. Ha nem is minden, de nagyon sok függött a kezdettől s az első lépés veszélyeire való tekintettel nagy óvatosságra való szükség, hogy e ponton a lehetőségig minden megtörténjék.

Azt hisszük, hogy a megejtett választások az adott körülményekhez kielégítőeknek mondhatók.

Az eredeti tervtől eltérőleg, most nem a mennyiség-, természettudományi, hanem a magyar irodalmi és történelmi tanári állomás töltetett be dr. Széchy Károly személyében, ki épen most érkezett vissza két évre terjedt külföldi tanulmány-útjából s ki irodalmi működése által még a Kisfaludy-társaság figyelmét is magára bírta vonni, egyik irodalom-történeti művét: Bessenyei György jellemképét, e társaság tevéen közzé. Szerkesztette az „*Otthon*“ cz. folyóiratot, számos aesthetikai tanulmányt adott ki, a tudori szigorlatokat és tanári vizsgálatot a kolozsvári tudomány-egyetemen tette le — s így méltó a várakozás, hogy a hozzá kötött reményeket meg is valósítja.

Az igazgatónői állomásra De Gerendo Antonina k. a. hivatott meg. „A munka története,“ „Hogyan neveljük gyermekeinket?“ és „Nőtan“ czimű nevelési munkáival és Budapesten föntartott nőnevelő intézetével mind a közoktatási miniszter figyelmét magára vonta, utóbb említett munkáját a miniszter is ajánlván a képezdeknek, nőnevelő intézeteknek; mind pedig a saját részéről kivivta magának, önzetlen nevelői működésével, az elismerést. Az új intézet szellemi vezetésére megnyert kisasszony korunk ama kivételes egyéniségeihez tartozik, kik tisztán lelkesedésből áldozzák munkájukat a köznek s valamint budapesti iskoláját saját költségén tartotta fön: a kolozsvári felső leányiskola vezetésére is önként vállalkozott. Miss Carpenter jut róla eszünkbe.

Harmadik rendes tanerőnek városunk szülötte, a b.-hunyadi felső népiskola tanítónője: Binder Laura k. a. választott meg, kinek kitünő oklevelei, eddigi működése, csupán önerején kiküzdött állása, szerény egyénisége legszebb ajánló levelekül szolgálnak.

Valószínű az is, hogy a kézimunka tanításra és a mivelt társalgásra az egyik legjobb kolozsvári nőnevelő tulajdonosa lesz megnyerhető — úgy, hogy mindent összevéve, a legbiztatóbb reményekkel nézhetünk az új intézet működésének megkezdése elé, a mi már október hó elején megtörténik.

Kolozsvár város nagyszámu tanintézetei sora tehát ismét gyarapodik egygyel — és pedig olyannal, a melynek szükségét oly régóta lehetett érezni. Legyen e helyen a legszívélyesebben üdvözölve az új intézet, hogy ne csak az alapító város, hanem az országrész is büszkén tekinthessen a nőnevelés ez új hajlékára!

Sz. B.

A közoktatásügyi miniszter a népoktatásról.

Trefort miniszter a népoktatás ügyében valamennyi kir. tanfelügyelőhöz egy körrendeletet intézett, melyet mindenkinek figyelmébe ajánlunk s a hozzászólásra — mert reméljük, hogy anélkül nem marad — kartársainkat fölkérjük!

„Valahányszor az ország különböző vidékein, hivatalos minőségben, vagy másképp megfordulok, soha sem szoktam elmulasztani, hogy különös figyelmemet a népiskolai oktatás menetére, fejlődésére és eredményeire is ki ne terjeszszem.

Méltányolva ismerem el, hogy hazánk legtöbb vidékén a népiskolai oktatás ügyében is szembetűnő haladás mutatkozik, melynek előidézésében kétségkívül méltánylandó részek van a néptanítóknak valamint a népiskolai hatóságoknak is.

De midőn egyfelől örömmel látom, hogy a tanítók nagy részében fel van ébredve az okszerű tanításmódbeli jártasság megszerzésére való törekvés s e törekvést a tanfelügyelők is igyekeznek nemcsak ébren tartani, de helyesen irányozni is, nem titkolhatom el másfelől azt sem, hogy egészben véve a tanítás irányával, menetével s végeredményeivel még sem lehetek megelégedve.

Azt tapasztalom ugyanis, hogy a tanítók nagy része, buzgóságát bizonyos irányban helytelenül pazarolja el, igen sokat akarván tenni a jóból, a helyett, hogy az elérhető jót teljes mértékben igyekeznek valószínűsíteni.

E jelenség okát abban találom, hogy a népiskolai tanítók, általában véve, nincsenek kellőleg tájékozva tulajdonképeni feladatuk iránt s különösen azzal nincsenek tisztában, mely tantárgyakat tegyenek tanítások közép- és sulypontjává.

A népoktatási törvény 55. §-a számos tartárgyat tűz ki a népiskolai oktatás anyagául, de nem azért, hogy a tanítás e tantárgyak szóles terén tervtelenül szerte kalandozzon s tüntetőleg csillagtassa a növendékek feleleteiben a tanítónak azokban való jártasságát.

A népiskola feladata, a nép gyermekeinek felvilágosítása, a zsenge elmék képzése a kijelölt tantárgyak mindenikének kevés, de jól megválogatott és tervszerűleg rendezett anyaga által. A tanítók nagy része azonban arra igyekszik, s abban keresi az érdemet, hogy a gyermek a tananyagból minél többet, habár megemésztetlenül s értelem és öngondolkozás nélkül sajátítsa el.

Ezen téves irány megszüntetésére hatni, a tanítást jobb irányba terelni, a tanítókat eljárásukban helyesen vezetni, első sorban a tanfelügyelők s tankerületében (ezimed) hivatása.

Mivel pedig (ezimed) tankerülete összes iskoláit egyszerre s egy időben, a tanév kezdetén mindjárt meg nem látogathatja, juttassa minden tanítónak, valamint az iskolai helyi hatóság (iskolaszék) tagjainak is tudomására azon irányelveket, melyeket e részben a tanításban szem előtt kell tartaniok, s melyekre (ezimed) a tanév folytán teendő iskolalátogatásainál a legnagyobb gondot és ellenőrző figyelmet fordítandja.

Figyelmeztesse azért köriratilag s látogatásai al-

kalmával élő szóval is nyomatékosan mind a tanítókat, mind az iskolaszékeket, hogy

1. a népiskolai oktatás legelső és legfőbb feladata a folyékony és értelmes olvasásra, a tiszta és szabatos írásra s a számvetés négy alapmiveletének írás- és írásbeli elsajátítására és begyakorlására irányul; mert az írás, és olvasás a kulcsa és eszköze minden további további ismeretszerzésnek és gyarapításnak, a számvetés pedig a mellett, hogy gyakorlatilag mindenkinek mindennapi szükségét képezi, a legnagyobb mértékben figyelem-ébresztő és észfejtő tantárgy.

A népiskolai oktatás közép- és sulypontját ennél fogva az értelmes és folyékony olvasásra, a szóknak és gondolatoknak írásban való biztosság megszerzésére kell fektetni.

E három tárgynak kell uralkodnia a népiskolai oktatás egész hat — illetőleg kilencz évi tanfolyamán. Az első években a gépies olvasás, összekötve az írás elemeivel (írva-olvasás) a további években a további években az olvasás és írás folytonos gyakorlása, összekötve a nyelvtani szabályokkal és a számvetés először fejben s a számjegyek írásával, kis számcsoportokon, majd mindig magasabb körben: ezek teszik ki a rendes, mint az ismétlő iskola tananyagának túlnyomólag nagyobb részét.

Az olvasás és a nyelvtan tanításával kapcsolatosan taníthatja s kell is tanítania a tanítónak a törvény 55. §-ában rendelt többi tantárgyakat, a földrajz és természettan elemeit, a polgári jogokat és kötelességeket stb., melyeknek a népiskolában szükséges mértéke részint magukban az olvasókönyvekben, részint külön tankönyvekben, az ügyes és e tárgyakban kellően jártas tanító által majdnem észrevétlenül az olvasatás közben s az azt követő magyarázás által a növendékeknek átadható s általok kikérdezés, az olvasottak ismétlése és saját szavaikkal való felmondása által elsajátítható. Így a tanító még ezek tanítása közben is mindig az olvasás és írás, a nyelvtan és a fogalmazás gyakorlatával foglalkozik s ezek keretében adhatja elő és öntheti a gyermekbe a többi tantárgyakból is a legszüksédesebb tudnivalókat.

Ezek mellett a számvetés tanítása önálló vezetést és gyakorlatot igényel.

2. Mint hogy a mindennapi iskolába járó gyermek, ha kötelezettségének rendesen megfelel is, 12 éves korában lép ki a tanulás rendes folyamából, tehát oly korban, mikor addig szerzett ismereteit könnyen elfelejti, hogy a mindennapi iskolázás által szerzett ismeretei s előhaladása kárba ne vesszen, sőt gyarapodjék, (ezimnek elengedhetlen kötelessége mindenütt a hol még nincs, az ismétlő iskola felállítására buzdítani, s ha kell, szorítani az iskola fenntartó községeket (hitközségeket s testületeket) szigorral ellenőrizni, mint a rendes mindennapi iskolába.

3. Az ismeretek elméleti uton való megszerzése csak akkor levén valóban gyümölcsöző, ha a mindennapi élet gyakorlati céljaira is alkalmaztatnak a szerzett ismeretek: (czimnek) oda kell hatnia, hogy az különöseu a kézimunka megszerettetése és kiváló ápolása által a lehetőségig már a népiskolában megtörténjék. E végből minden erejéből oda hasson és népiskolai hatóságoknál követőleg sürgesse, hogy ott, ahol még nem volnának a népiskoláknál kertek, álltassanak; az őszi és téli hónapokban pedig a vidék viszényaihoz képes: valamely kézimunkában a háziipar egynehány ágában gyakoroltassanak.

Különösen kiváló gondját fordítsa (czimed) arra, hogy a leányok a nőmunkák legszükségesebbjeire kikivétel nélkül megtanittassanak, s e végből a hol csak lehet, külön munkamesternők fogadtassanak, a hol pedig erre még megszorítással sincsen mód, mindenesetre a kézimunkában jártas elemi tanítónők alkalmaztassanak.

A munkának és a munkaszeretetnek magában is végetlen fontosságán kívül, annak szellemi és erkölcsi haszna is kiszámithatatlan levén, (czimed) mind a tanítók, mind különösen az iskolafenntartók és a helyi iskolahatóság irányában minden eszközzel oda hasson, hogy a népiskolai oktatás a munkaoktatással ilykép mindenütt kiegészítették.

4. Ismételve hívom fel (czimed) figyelmét ez alkalommal is, hogy az oly tanítókra, kik a magyar nyelvben épen nem, vagy nem eléggé jártasak, minden gondját fordítsa, hegy a magyar nyelvet elsajátítsák és azt az általam e célra készítettett vezérkönyvek segítségével ezek is s általában mindazon tanítók, kiknek iskolában a tanítás nyelve nem a magyar, szorgalmasan tanítsák.

5. Hogy a fennebb elésorolt teendők minden irányban kellő eredménnyel végeztethessenek, szükséges s azért (czimed) minden erejével oda is hasson, hogy a népiskolai törvény 54 §-ában megszabott szorgalomidő falun legalább 8, városban legalább kilencz hónapon át szigoruan megtartassék s ez idő alatt a gyermekek az iskolába pontosan feljárjanak, szorgalmasan tanittassanak és tanuljanak: (czimed) ezt a törvény szigorával is érvényre juttassa s ennek érvényében fenntartásáért mindenek fölött felelőssé teszem.

A törvény e rendeletének szigoru megtartása mellett kötelessége (czimnek) oda hatni, hogy az iskola-fenntartó hatóságok, községek, szorgalomidőt a törvényben meghatározott minimumon túl is, az évnek lehetőleg 10 hónapjára terjeszszék ki, a mint ezt hazánk nagyobb városai közül többen, igen helyesen, már is gyakorlatba vették.

Midőn mindezek foganatosítását (czimnek) ismételve kiváló gondjává és hivatalos kötelességévé teszem, meghagyom egyszersmind, hogy hozzám terjesztendő évnegyedes jelentéseiben az ez irányban tett in-

tézkedései eredményeiről mindenkor kimerítő tudositást adjon nekem.

E körrendeletemet másolatban a törvényhatóságok közigazgatási bizottságaival is közöltem.

A közvizsgálatokról*)

A szokás uralja a társadalmat is, nem csak az ügyes embereket; noha minden kétségen felül áll, hogy igen sokszor olyan szokásaink lehetnek, a melyek nem segítik előmenetelünket, sőt inkább útunkban állanak kitűzött célunk elérésére. folytatott munkálkodásunkban; mégis nem vagyunk képesek ezen káros hatással levő szokásoktól megválni.

Legyen szabad ezuttal a társadalom egy ilyen ferde, káros következményű szokásáról emlékezni meg, midőn a „közvizsgálatokról“ akarok szólni.

Mintha látnám azt a sok ijedt arcot, mint egy tudakozódva fordulni felém: — Hogyan? hát te a közvizsgálatokat káros következményűeknek tartod? Mikor az iskola vezetése majdnem kizárólag a tanítókra van bízva teljes hatalommal, akkor a társadalom kezéből ki akarod csavarni azt a kevés értékű utolsó fegyvert is, melylyel befolyását az iskola ügyeire érvényesíti; azt akarod, hogy ez is elmaradván a tanítók kényükkedvük szerint rendelkezzenek, s a társadalom a kinek érdekében működnek, s a kinek végetlen hasznót, de olyan kárt is okozhatnak, még csak arra se legyen feljogosltva, hogy meggyőződést szerezzen magának, ha vajjon azok a tanítók az ő intentioi szerint nevelik-e a leendő polgárokat?

Legyen elég a lamentálásból. Én nem akarom a társadalom hivatottságát kétségbe vonni abban a tekintetben, hogy egyes tagjai megtudják itélni a tanító eljárását; következtetést vonni képesek a felmutatott eredményből az eltöltött év jól vagy rosszul való felhasználására; nem! hiszen a paedagogia olyan általános tudomány, melyhez minden ember hozzá szólhat, mivel hogy minden ember foglalkozik neveléssel, vagy legalább kellene hogy foglalkozzék, s így e téren minden ember szakembernek tartja magát; hanem igenis azt akarom, hogy egy nyúgtól mentsük meg az iskolát; adjunk egy eszközt kezébe, melynek segélyével kitűzött nemes célját, az általános műveltség alapjának lerakását sikeresebben folytathassa.

Ez eszköz nem lenne más, mint a nyilvános vizsgálatok eltörlése.

A ki tanítással foglalkozott, csak az tudja, ha igazat mondok-é, midőn állítom, hogy a nyilvános vizsgálatra való készülés minden évben három hónapot ra-

*) E cikk épen nem multa idejét. A mult év végén lefolyt vizsgálatok hatása alatt élvezettel olvashatjuk, bár nem vagyunk a közvizsgálatok ellen.

bol el a tanítótól. ha azt akarja, hogy szégyent ne valjon s ha becsületes ember akar maradni.

A ki saját gyermekének vizsgálatait szokta figyelemmel kísérni, biznyságot tehet mellettem, hogy a nyilvános vizsgálaton bizony ő maga sem lett volna képes gyermeke előmenetelét megítélni, ha annak egész évi munkálkodását nem ismerte volna.

Az illetékes egyének azt is befogják ismerni, hogy éppen a nyilvános vizsgálatok alkalmával történik meg leggyakrabban, hogy azon növendék, kinek szorgalmához egész évn át nem fért egy feddő szó: az hoz pirt tanítója arczára!

S végül — szégyen szemre — ide írhatjuk még azt is, hogy igen sokszor méltatlan egyének használják fel éppen a nyilvános vizsgálatokat arra, hogy a más-képen el nem érhetett szeretetet, a közmegebecsülést ezen az úton, — bár nemtelen fegyverekkel — kicsikarják.

Igy állván a dolog, bár mennyire gondolkodjam is felette, egyetlenegy mentő-gondolatot sem találok a közvizsgálatok számára; találok annál inkább okokat, melyek hangosan szólnak a mellett, hogy feltevésem igaz, hogy a közvizsgálatok hátráltatják a nevelés munkáját, gátat képeznek a tanító jó igyekezete előtt; rosszul felhasznált fegyvert szolgáltatnak olyan tanítók kezébe, kik nem méltók arra, hogy tanítóknak nevezessenek.

Hanem lássuk közelebbről a dolgot!

A jelenben a tanító mindenképen oda van utasítva, hogy az általános képzés helyett, a vizsgálatot tűzze czélul maga elé, s hódolva a nyomásnak, a mely alatt áll, azon igyekezzék, hogy a vizsgálaton minél fényesebb eredményt mutathasson fel. Régi örökül maradt pedig reánk őseinktől, hogy: „nem mind arany a mi fénylik.“ Ha hinnők a közmondás igaz voltát, ha belátnók, hogy ott egy-két óra alatt 60—100 gyermek egy évi munkásságát nem lehet megítélni, nem lehet megközelítőleg sem meghatározni; nem fektetnék éppen a vizsgálatra a fősúlyt s a gyermek ifju lelke egy csomó sablonszerű tudománytól, — a tanító pedig egy — előtte bizonyára terhes feladattól szabadulna meg!

Ugy szeretheti más is a nemzetet, annak nyelvét és a hazát mint én, de azt hiszem e tekintetben felsőbb fok nem létezik. Bocsássák meg nekem még is, ha kérdezni vagyok bátor, hogy az a falusi paraszt gyermek, a ki egész életét a nagy természet egyszerű, hamisítatlan örömei között éli le, az a gyermek mi hasznát veszi annak, ha az iskolai életben a legkitünőbb tanítótól sajátítja el az elemzés szabályait?

Nem akarom a kérdésemmel azt mondani, mint ha a nyelvtan tanításának szükségtelenségére gondolnék. Isten mentsen. Pallerozódik az ész, élénkebb lesz a felfogás, hanem ennek a kedviért azt hiszem még sem lenne szükséges a gyermeket négy éven keresztül azzal gyötörni, hogy a nyelvtani szabályokat, a melyeket az

iskolától kilépve talán soha sem hall többé szórul-szóra betanulja?;

De hát miért tanítjuk? — A közvizsgálat kedvéért. Csak kell valamiben eredményt mutatni fell

Számtalan embert hallottam panaszkodni, hogy a népiskola túl van terhelve anyaggal. Pedig nem áll. A népiskolának sokkal többet kellene felölelni, de nincs hozzá ideje.

A népiskolának nincsen szüksége arra, hogy tudományos miveltséget adjon növendékeinek. Mivel azonban az ország lakosai közül $\frac{2}{3}$ -rész bizonyára itt nyer képeztetést egyszer mindenkorra, szükség, hogy olyan ismereteket nyújtson, a melyeknek az életben is hasznát vegye a növendék. A kinek tudományra van szüksége, előtte az út azt is megszerezheti.

A népdalok mesterei közül akárhány van olyan, a ki iskola küszöbét soha sem lépte át, mégis rendelkezett a nyelvvel, mert annak használatára az élet tanít, nem az iskola.

— Mindebből nem látom át még, mondja némely olvasó, miért kárhoztatod te barátom a nyilvános vizsgálatokat?

Igaz, ez csak egy szerény ág azon nagy fáról, melyen a vizsgálatok ellen érvelő tények vannak, hanem egy ág mégis.

Azt mondtam fennebb, hogy időt, sok időt rabolnak el a közvizsgálatok a tanítótól?

Nincs, nem lehet lelkiismeretes tanító, a ki ne tudná, hogy: „centies repetita valebunt.“ Azt is tudni kell minden tanítónak, hogy az ismétlések alkalmával van a legtöbb alkalom arra, hogy a növendék szellemi látókörét bővítsük; gondolatokat ébreszszünk benne a szép, jó és nemes iránt. De hogy tehetjük ezt akkor, mikor mi magunk vagyunk egyenesen oda utalva, hogy a gyermek minden figyelmét, lelkének egész felfogóképességét egyedül, kizárólagosan arra szorítsuk, hogy valahogyan megragadjanak ott nyaka-tekert szabályaink s szégyent ne valljunk a vizsgálatokon?

S kik vannak ott a vizsgálatokon?

Mondtuk fennebb, hogy minden ember szakember ezen a téren. Világos tehát, hogy egy csomó szakember; s pedig igen sokszor is nagy többség olyan, hogy valójában csak akkor van megelégedve a vizsgálat eredményével, hogyha a gyermek csereg szünes-szüntelen derüre — borura hadar két órán át összeviszsa tücsköt-bogarat.

Jaj a tanítónak, ha ez nem így van! — (S különösen jaj azon miniszteri rendelet óta, mely megengedte, hogy nem egy, de két probaévet kössenek az ujon választott tanító nyakába.)

Hiszen nem tehetnek ellene semmit is! mondja a józan okosság.

Igaz, — nem is tesznek, hanem ott velők együtt kell élni annak a tanítónak, s érezni kell arczán igen sokszor a szégyen pirt, mert azok az emberek, ha nem

mondják is, szentül meg vannak győződve felőle, hogy nem érde mli meg — a tiszta levegőt!

Meg van népoktatási törvényünk papiroson; — s az imént feledtünk reá hivatkozni, hogy ez is szakembernek nyilvánít mindenkit a ki lábát az iskolába beteszi, világosan rendelvén, hogy az illető iskolalátogató mindannyiszor írja be a megfelelő rovatba a tanítás eredményét is, — tehát bírálja meg a tanító működését!

S ezen nyomoruságok alól nincs kibuvó ajtó?

Van. — Hanem ez az ajtó a hivatásból tanítónak lett ember előtt be van zárva.

Azt mindenkinek be kell látni, hogy 3—4 órára való anyagot a legbutább gyermekesregeggel is be lehet taníttatni.

Ez a fegyver, a mit annyian fölhasználnak. — Pirulva jegyzem ide, hogy tudok esetet, mikor az illető növendékei azon felül, a mit a vizsgálaton, — sokszor a kérdést be sem várva, — elhabartak, egy betű nem sok, annyit sem tudtak. Hanem azért a vizsgálat eredménye fényes volt!

Ime a másik ok, a miért a közvizsgálatok tartását helytelennek tartom.

Téessék kötelességévé minden tanítónak ahhoz értők előtt évről évre növendékei előmenetelét azok egész évi munkálkodásának eredményével igazolni.

A „Szilágymegyei tantestület“ kebelében divik, hogy a tantestület közgyűlése alkalmával az illető járási kör ezen munkálatokból kiállítás rendez. Legyen ezen kiállítás kötelező minden tanítóra nézve, — s ott egy valódi szakbizottság mondjon véleményt a karfárs munkája felett!

Nagyon üdvösnek tartom, ha a tanügy lelkes baráta érdeklődnek az iskola iránt, de ép oly károsnak azt, ha mondva-csinált szakemberek vannak hivatva arra, hogy olyan dologban mondjanak ítéletet, melyhez, — szeliden szólva, — nem értenek.

A tanítótestületekre vár a feladat, hogy e kérdést tisztázzák. Módja azt hiszem egyszerűen az lenne, kérelmezni a közvizsgálatok eltörlését.

Ha valakinek kedve van ünnepély gyanánt zárvizsgálatot rendezni, — ám tegye, — de ne azon tudattal kelljen a tanítónak az év elején munkálkodását megkezdeni, hogy vizsgát kell adnia, hanem azzal, hogy kötelessége a hazának józan gondolkozásu, világos eszű, nemes jellemű polgárokat nevelni. S ezt azt hiszem ellehet érni közvizsgálatok nélkül is?

Gajmossy József.

A játékról.

(Felolvastatott a kolozsmegyei tanító-testület központi körének 1880. május 8-án tartott értekezletén.)

(Folytatás.)

A játéknak az értelmi nevelés körében is fontos szerepe van. Így pl. a figyelem fejlesztését nagyon elősegíti. Egyes játéknemek, főleg a társas-játékok, csak-

is úgy hajthatók végre, ha a közreműködők élénken figyelnek. A huzamosabb ideig egy tárgyra figyelni nem tudó gyermeket játék által szoktathatjuk helyes irányba. A gyermek s a felnőtt egyén figyelve között megvan a fokozati különbség, s míg a nagy ember figyelmén akarata uralkodik, addig a gyermek újabb-meg újabban feltűnő érzések hatalma alatt áll. Épp ezért szükséges, hogy a figyelemfejlesztés szempontjából alkalmazott játékok valóban érekkeltők legyenek.

Minél fejlettebb a játéknem, annál jótékonyabban hat a figyelem művelésére. Így pl. a sakk-játék önálló, sőt mélyreható figyelmet igényel.

A játék továbbá a gyermek emlékező képességét is fejleszti. Az emlékezetnél nagyon lényeges, hogy képzeletünk társulása lehető gyorsan történjék. A képzet associatio tapasztalatok által fejlődik, a gyermeki életben legjobb alkalom, legbiztosabb rásegítő a játék. Elősegíti még a képzetársítást a költészet is, melynek egyik naiv, de nagyon is tanulságos ágát alkotják azok a versecskék, melyekkel a gyermekek olykor egyes játékaikat élénkítik. Hogy e versek, mondák stb. a gyermek emlékezőte képzésének legközvetlenebb eszközei, úgy vélem, felesleges hosszasan bizonyítgatnom.

A játék a gyermek ítélő képességét is fokozza. Vegyünk pl. egy nagyon elterjedt játékszer, mely falkockákból áll, s minden lapon a dobozhoz mellékelt képek külön-külön részletei vannak lefestve. A gyermek, főleg a míg az újdonság ingerével bír, nagyon szívesen foglalkozik a játéktárggyal, s munkája teszi az összeállítandó képnek egyik v. másik darabját, szemlélő képességét, ítélő erejét folyton gyakorolja. — Helyes ítéletekhez, a dolgok közti viszonyok helyes ismerete szükséges. A viszonyok között először a térben együtt létezőkkel ismerkedik meg a gyermek; az idői viszonykapcsolatokra csak később tesz szert. Több oly kedvenc játéknem van, melyeknél a térviszonyról alkotott helyes ítélet a gyermeknek nagy előnyére szolgál, sőt vannak oly játéknemek, melyeknél a gyermek helytelen ítélete miatt mintegy megbüntettetik. Ilyen többi között az úgynevezett bocsjáték, melynél egy körből a játszó gyermek egy pálcácskát kiüt, ellenfele igyekszik azt a körbe bedobni, azonban a körben álló a behajított pálcát visszautni törekszik, s mennél messzebb üti, annál több bocsot kérhet stb. de ha esetleg többet kér, mint a mennyi a kör s a pálcá közötti tér, a játékot elveszti, s ellenfele áll be a körbe. Im a helytelen ítélet miatt itt azonnal bűnhődik a játszó.

A játék fejleszti továbbá a gyermek phantasiáját. A kis gyermeknél a phantasia erélye még nincs kellőleg kifejlődve. De lassanként mind nagyobb és nagyobb tért nyer, annyira, hogy később ez a legmindennapibb foglalkozásba is belejátszik, sőt a legfenségesebb valósi eszmék is részben csak a phantasia működésének köszönhetik létüket,

Hogy a phantasiának a játékban mily nagy sze-

repe van, arról könnyen meggyőződhetünk, ha pl. egy gyermekcsoportot játékközben néhány perczig figyelemmel kísérvük.

Avagy nézzük csak a vesszőparipán lovagló gyermekket! Mily önelégülten s egész odaadással futkosik, ugrál, azaz jobban mondva lovagol; vágyait e vesszőparipa talán inkább kielégíti, mintha valódi élő állattal volna dolga. Legkevésbé sem csudálkozunk azon, hogy a gyermeki élet ezen érdekes jelenetét énektárgyul választák a nemzetek legkitünőbb költői. — A reproductiv phantasia mindazon játéknemeknél fellép, melyek a felnőttek foglalkozásainak utánzásai.

De a játékközben a gyermek nem mindig csak reprodukál, hanem olykor új combinációkat is alkot, és ennyiben teremtőnek nevezhetjük. Ezt látjuk pl. azon eljárásnál, midőn a gyermek játékszerait összetöri. Bár a rombolás művére egyfelől a tudvány ingerli a mennyiben szeretné látni, hogy játékszere belül milyen; de más felől phantasia is befolyt e cselekvésre, ugyanis a szétzedett részekből a gyermek új alakokat rak össze, s így phantasiájának productiv ereje is kétségtelen.

A játék további haszna, hogy a munkássági ösztönt fokozza. A játék és munka között szintén fokozati különbség van. A gyermek játékát tréfás munkának, a felnőtt foglalkozásait komoly játéknak tekinthetjük. Találóa mondja Schleiermacher Aphorismáiban, hogy a gyermekkor a játék, a férfikor a munka jellemzi. A czélt tekintve különbözik a munka a játéktól. Moller szerint a munkánál a kitűzött czél elérésére törekszünk, ez sokszor a jelen pillanatra nem a legkedvezőbb hatást gyakorolja, de megteesszük a jövő érdekében. A játéknál ellenkezőleg maga a cselekvés a fődolog; a gyermek csak is a pillanatnyi szükség kielégítésére ügyel. Schleiermacher szintén azt mondja, hogy játszaskor teljesen a jelennek él a gyermek, mitsem törődve a jövővel. A kártyavárat építő gyermek rövid ideig gyönyörködik munkája eredményében, csakhamar ledönti önalkotta építményét s új munkához fog.

A munka és játék közötti kapocs nagyon figyelemre méltó, mert a játék eszközi a munka által kifáradt szellem felüdítését. Fájdalom, hogy erre még a mai oktatásban sincsenek a kellő tekintettel és sokan vannak ma is, a kik a játékot mellőzni kívánják sörökös munkával gyötrik a gyermeket, mint régebben a pietista Franke, ki a tulajdonképpen tanulás vagyis a szellemi munka által elfáradt nevéndékeket testi munkára kényszeríté, — feledve, hogy a tervszerű munka sokkal fárasztóbb semhogy a szellem felüdítésére olyalkalmas eszköz lehetne, mint a szabadon választott játék.

(Folytatjuk.)

Hogyan állítsa be a tanító az iskolai könyvtárt?

Felolvasás, melyet Bács György b.-hunvadi tanító tartott, tanterületünk b.-hunvadi köre évi harmadik gyűlésén folyó évi május 14-dikén.

Központi választmányunk körünket a következő igen fontos kérdés megvitatásával bizta meg, — ugyanis:

„Hogyan állítsa be a tanító az iskolai könyvtárt — tekintettel a gyermekek és felnőttek olvassmányaira. — és mik teendői annak czélszerű használata érdekében?”

Ide vonatkozó szerény nézetemet bátor vagyok a t. gyűlés előtt elmondani, és azt megvitatás végett ajánlani.

Ha végig tekintünk közművelődésünk terén, minden habozás nélkül igazat adhatunk azon, már olysokszor hangoztatott általános panasznak, hogy népnevelésügyünk jelen állapotában nem felel meg a hozzája kötött várákozásnak, — igen sok kívánni valót hagy fenn. Ennek legfőbb oka az, hogy a népiskolai oktatás a 6 évi mindennapi és 3 évi ismétlő iskolázással be van fejezve, és ha kilépett a növendék az iskolából, nem sokat törődik azzal, hogy azután önszorgalma útján tovább képezze magát s gyarapítsa az iskolában szerzett ismereteit másfelől pedig hiányzik az eszköz, a mihez folyamodjék, ha tenni akarná is.

Ily körülmények között bármily szigoruan hajtásék is végre: a 868-iki népoktatási törvény; bármily lelkiismeretesen tanítsa el a tanító a népiskola tantárgyait: mégsem várható a népoktatástól teljes siker a nélkül, ha a növendék midőn már az iskolában megkezdett alapon felnőtt korában nem igyekszik magát tovább művelni.

A népiskola csak az alapját adja meg a népnevelésnek, az utat jelöli meg, melyen az érett észszel bíró felnőtt az önképzés által tovább haladjon s tőkéletesítse magát.

A népiskolát végzett növendék sem koránál sem értelmi fejlettségénél fogva nem képes még arra, hogy ő az iskolában szerzett ismereteit a gyakorlati életben is azonnal érvényesíteni tudná annyira, hogy az a népnek közkincsévé váljék. Azért tehát ha a népnevelésből sikert várunk, nem elégedhetünk meg csupán a népiskola nyújtotta oktatással, mert a mit az alatt a néhány évi iskolázás alatt tanult a növendék még egy pár év sem kell, s már mielőtt hasznát vehette volna a tanultaknak, elfelejtette s marad olyan, milyen elődei voltak.

Hogy a közművelődés általánosan felvirágozzék a nép minden rétegében, módokat és eszközöket kell nyújtani a népnek, melyek által magát művelhesse; hogy iskolából kilépett ifju, mint felnőtt is mivelje lelkét s gazdagítsa ismereteit.

Ezen czélből indult meg újabb időben azon igen üdvös mozgalom, hogy a népiskolák mellé paedagogiailag jól szervezett könyvtárak állittassanak, melyeknek használata által alkalom adassék a népnek az iskolán kívül is önképzés által magát tovább művelni.

Az iskolai könyvtárak felállításának eszméje ma már országszerte ismeretes, mindenütt meleg pártfogásra talált, sőt a népoktatási felsőbb hatóságok részéről intézkedések is történtek annak gyakorlati megvalósítása érdekében.

Azonban az ügy legközelebről minket néptanítókat érdekel, kikre a népnevelés bizva van; nekünk kell e kérdést megvitatnunk s tisztában lenni a felől, „mimódon állítható fel az iskolai könyvtár, és mik a teendők annak czélszerű használata érdekében?” mert mi vagyunk a népművelődés közvetlen terjesztői. Lásuk tehát a kérdés gyakorlati megoldását.

Mint minden intézménynél, melynek létesítése anyagi áldozatot kíván, úgy az iskolai könyvtárak felállításainál is legelőbb az anyagi alapot kell megszerezni, melyből az létesíthetők.

Erre nézve azon alapokat hozom fel, melyek az iskolai felsőbb hatóságok által rendeletileg és más uton javaslatba hozattak, s azt hiszem mindnyájunk által ismeretesek, pl:

1. Állami községi népiskoláknál a tanulóktól szedett beiratási díjak miniszteri rendeletnél fogva kizárólag e célra fordítandó, hasonlólag fel lettek szállítva a felekezeti és más iskolai hatóságok is, hogy beiratási díj czímen a tanulóktól ugyanoly arányban szedhető a könyvtár alapra pénz.

2. Szintén miniszteri felhívás, hogy a hanyag iskola látogatók büntetéséből befolyó összeg egy része e célra fordítandó.

Ha az iskola rendelkezik saját vagyonnal, úgy annak jövedelméből évenként bizonyos összeg a könyvtár gyarapítására is fordítható.

4. Mint ilyen közművelődési intézmény iránt a község figyelme is felhívandó, hogy évenként bizonyos összeget az iskolai könyvtár alapra költségvetésébe felvegyen.

5. Az említetteken kívül a tanító ügyességétől függ, hogy társadalmi uton is szerezzen a könyvtár gyarapítására némi összeget, részint közadakozás, részint jótekmoneyzéli előadásokból.

Az itt felemlített források elég biztos reményt nyújtanak arra, hogy felállítható legyen a könyvtár, csak kezdje meg a tanító s lelkesülni tudjon iránta.

Második s mondhatni a tanítóra nézve legfőbb kérdés a könyvtár paedagogiai szervezete és mikénti használata, melyekre vonatkozólag nézeteim következők:

(Folytatjuk.)

A gróf Zichy-féle népnevelési egyletek.*)

I. Az egylet ozélja.

1. §. Az 1868. évi XXXVIII. és XXVII. törvény-cikkek lehető gyors, biztos s legszélesebb alapon való végrehajtása érdekében oly társulatot szervezni, mely a fennálló törvények, úgy az ezekből folyólag kiadott miniszteri utasítások, és a hitfelekezetek önkormányzati jogainak tiszteletben tartása mellett hazánk népnevelési ügyét minden kívánatos mód- s eszközzel gondozni s előmozdítani törekszik.

*) Lapunk hirei közt indokoltuk e közlemény kiadását.

E végből megalkotandó nagy társulás utján kíváló gondot kíván fordítani: a) a tankötelesek rendes iskolába járására; főleg pedig az ismétlő taufolyamok törvényszabta, általános életbeléptetésére; b) a szegényebb sorsú iskolásoknak az egyleti vagyon- vagy esetleg más forrásból ruhaneműek- és taneszközökkel való ellátására; c) az ingyen oktatás áldásainak meghonosítására; vagy hol ez lehetetlen, mérsékelt tandíjak szabására; d) a vak-, süketnéma- és tompaelműjú gyermekek kellő oktatásának közvetítésére; e) a magyarnyelvnek az idegen ajkúak közötti meleg ápolására, f) népnevelési intézetek, de különösen a kisedővodák minél tömegesebb felállítására s szervezésére; g) a vidék viszonyaihoz mérten a gazdasági gyakorlatok, — továbbá a fa- és selyemtenyészési, — nemkülönb a háziipar oktatás felkarolására; h) az ifjúsági- és a népiskolák felállítására s használatban vételére; i) előnyösnek mutatózó felolvasások s mintatanítások rendezésére; j) az iskolai takarékpénztárak, — szintűgy az állatvédelem szövetségének terjesztésére; k) az ipar- és egészségügyi törvények a népneveléssel összefüggő rendeleteinek, — s azok szigorúan pontos betartásának előmozdítására; l) a kisedek rendszerinti nagy elhalálozását előidéző okok felkutatására s üdvös ellensúlyozására: gyermekmenhelyek létesítésére; m) a mindinkább terjedő párbaj-mániának — s egyéb erkölcsi sülyedések megakadályozására, lehető kiküszöbölésére; végre n) hogy alkalmazást csak tanképesített s oklevéllel bíró tanerők nyerjenek, kiknek míg törvényes kötelességök valamely tanítóegylethez tartozni s az országos tanítói nyugdíj-alapra befizetni, iratkozzanak egyszersmind be az Eötvös-alap tagjai közé; s o) hogy a tanítók egyleti életök terén üdvösen munkálkodjanak; szakkérdéseknél befolyásuk biztosíttassék; elfogadható javaslataik illetékes helyen figyelembe vétessenek; általában pedig, hogy érdekeik megóvassanak s jogaik kelőlőkép megvédessenek.

II. Az egylet szervezete.

1. §. Tagja lehet az egyletnek mindenki, legyen az felnőtt férfi vagy nő, ki a népnevelés ügyét szíven hordozva, buzgalommal kíván az egyleti czélok megvalósítására törekedni.

A lakóhely nem képez akadályt az egyletbelépésre.

2. §. Az egyletnek vannak alapító-, pártoló- és rendes tagjai. — Alapítók, kik egyszer-minpenkorra az egylet pénztárába legkisebb összegként 10 osztr. ért. frtot fizetnek. Pártolók, kik az egylet céljainak előmozdítására évenként legalább egy frtot fizetnek. Rendes tagok azok, kik legalább 30 kr évi díj lefizetése mellett személyes közreműködésökkel is mozdítják elő az egylet céljait.

3. §. Egylet lehetőleg minden községben alakul; a hol pedig több helység egy körjegyzőséghez tartozik, a körjegyzői területen szerveztetik egy-egy népnevelési egylet.

4. §. A minden egyes helyeken megalakult egy-let választ magának egy évre 1 elnököt, alelnököt, jegyzőt, pénztárnokot, ellenőrt, az egylet kiterjedése- s tagjainak számához képest egy 6—12 tagu választmányt.

5. §. A községi egyletek megválasztottjaiból (1 tag) szervezkedik a járási (szolgabíró) nevelési kör; a járási körök megválasztottjaiból (2 tag) a megyei népnevelési körök kiküldöttjeiből (1—1 tag) az országos népnevelési bizottság.

A választásnál tekintet fordítandó a szakképzettségre.

Védnőkről a megyei választmány gondoskodik.

6. §. A helyi egyletek évenként négyszer, a járási körök kétszer, a megyei- s országos bizottságok évenként egyszer tartanak gyűlést. Szükség esetében, vagy 10 tag irásbeli kívánságára, az elnök többször is hívhat össze ülést.

A járási ülések megelőzik a megyeit, = a megyeiek az országos gyűlést.

7. §. A járási-, megyei- országos bizottságok saját magukválasztják körükből 3—3 évre a szükséges tiszti személyzetet s a választmányt. A választás módját ők maguk állapítják meg.

8. §. Az egylet megbizottjai által felügyel s tudomást szerez magának arról, valjon a népnevelési intézetnek erkölcsi- és anyagi javára tett intézkedései, eredeti szándoklata- és meghagyása értelmében nyertek-e megoldást? S midőn nemes céljai szem előtt tartása mellett csak is hazai népnevelésünk mielőbbi felvirágzását óhajtja elérni, egyszersmind bizton reményli, hogy az állami-, községi- és felekezeti tanhatóságok örömmel üdvözlendik működését, s hogy üdvös célzatai támogatására saját hatáskörükben viszont ők is készséggel megteendik mindazt, mire nézve az egylet részéről megkerestetnek.

9. §. Az országos népnevelési bizottság kiegészíti magát egy állandó központi választmányal Budapest székhellyel, a melylyel a vidéki népnevelési egyletek mindenkor érintkezhetnek.

10. §. Az egyletek javaslatai, határozatai az illetékes hatóságokkal az elnökségek útján közöltetnek.

Hivatalos tanügyben a levelezések portomentességgel felruházandók.

III. Az egylet teendői.

1. §. Oda hatni, hogy a népnevelésügy rendezésére hozott törvények s arra célzó felsőbb intézkedések a hivatalos közegek támogatása által keresztülvitessenek; első rendben pedig, hogy a tanulás- s tanítás szükséges eszközei mindenütt beszereztesse, hogy az iskolelátogatás, a szülőknek az egyletbe való tömeges bevonása segélyével, egészen törvényszerű alakot nyerjen.

2. §. A létező népnevelésügyi hiányok felderítése, czélszerű javaslatok készítése, s ezeknek a megyei elnökségek útján a közoktatásügyi miniszterhez való felterjesztése.

3. §. A népiskolai életbe vágó adatokat össze-

gyűjteni s kimerítő, teljesen megbízható tanügyi statisztikát szerkeszteni.

4. §. Elősegíti a tanítónők alkalmazását, s ezzel egyidejűleg rajta van, hogy a női kézimunka lehetőleg mindennütt taníttassék.

5. §. Pártolja s alkalmazza a vándor tanítókat.

6. §. Tekintettel arra, hogy hazánk első sorban földmivelő ország, kiváló gondot fordít a gazdasági iskolakertek berendezésére. Figyelme tárgyául teendő egyúttal a méhészeti foglalkozást.

7. §. A vidékek viszonyaihoz képest, gondoskodik szőlőszeti-, ugy az ipartársulatokkal egyetértőleg, ipartanfolyamok berendezéséről.

8. §. Különösen felügyei arra, hogy a kihatott faiskolák céljuknak megfelelőleg használhatnak-e? s termelnek-e azonban átlag időről-időre annyi kiültendő fát, mennyi a jogosult várakozást kielégíti?

A selyemtenyésztésnek megfelelő vidékeken meghonosítása szempontjából sürgeti az eperfa ültetéseket.

9. §. Tervez — s résztvesz iskolai ünnepélyek rendezésében; a kiválóan szorgalmas s kifogástalan viseletű tanulókat erejéhez mérten jutalmazza; az ügyeket teljes odaadással, eredménydúsan szolgáló tanítók s iskolai előjárók neveit pedig a közoktatásügyi miniszterhez falterjeszti.

10. §. Szövetség útján megakadályozza mindkét nembeli ifjúságot az erkölcsökre veszélyes helyek, pl. faluhelyeken a korcsmák látogatásában. gondot fordít arra, hogy a szesz italok élvezete, különösen pedig a testet-lelket ölő pálinka-ivás, pénzzel való játszás s egyéb illetlen nem a gyermekeknek való dolgok köztük ne harapódzanak; gátot igyekszik egyszersmind vetni a faluhelyeken divó s sok bűn szülőjéül szolgáló magán-legeltetésnek is.

11. §. Rajta van, hogy az ifjúsági- s népkönyvtárak munkái a községben szívesen és haszonnal olvastassanak; hol olyanok még nem léteznének, felállításukat elősegíti; könyvek vásárlására pedig az egylet pénztárából évenként bizonyos összeget utalványoz.

12. §. Működését oda irányozza, hogy a népnevelési intézetek számára minél több segélyforrást; nemeskeblű jótévedőket, adományozókat, végrendelkezőket megnyerjen.

13. §. Népnevelésügyi viszonyaink emelésére a népiskolai hatóságokkal egyetértőleg versenyt indít; így pl. rendez tanügyi kiállításokat, — lényegesebb szakkérdéseknél pályázatokat hirdet stb.

14. §. Fent elősoroltakon kívül megtesznek a „népnevelési egyletek“ a magok körében mindent, a mi által hazai népnevelésünk egészséges alapon fejlesztheő, sikeresen támogatható s haszonnal előbbre vihető; mit, hogy egyesült erő által annál biztosabban elérjenek, összeköttetésbe lépnek agazdasági-, ipar-, vörös kereszt s jótékony nőegyletekkel, felhíván céljai támogatására ezeket mindarra nézve, mi illetékességi keretökben a népnevelésügy javára s előmozdítására megvalósítható.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

A tanító-egyesületek országos szövetségének ügye.

Az egyetemes tanítógyűlés végrehajtó bizottságának, f. év augusztus hó 20-án tartott nagygyűlésén tárgyalatott az országos szövetség ügye.

A pünkösdi gyűlésen, — melyen egyesületünk is képviselve volt, s melynek lefolyásáról annak idején lapunkban terjedelmes jelentés közöltetett — a szövetség ügyében 3 indítvány tétetett.

Egyik a központi végr. bizottság indítványa, mely a miniszter leiratát a congressus összehívása tárgyában tudomásul veszi, s kéri a kormányt, hogy ennek szervezésénél a szövetség alapszabály tervezetét figyelembe vegye s az országos tanítói testületét oly módon szervezze, hogy az egy másnemű szövetség alakítását feleslegessé tegye. A Rill indítványa a congressust határozottan óhajtja. A Somlyai indítványa, hogy a végrehajtó bizottság a szövetség alapszabályainak megerősítése tárgyában az országgyűléshez kérvényt intézzen.

E három indítvány sorsa felett határozott a nagygyűlés, melyen 46 tanító-egyesület képviseltette magát. Sem a szövetség ügyének, sem az egyes indítványoknak részletes tárgyalásába e gyűlés nem bocsátkozott, hanem pusztán szavazás által határozott e kérdésben.

A szavazás következő eredményt tüntetett fel: A központ indítványát 11-en, Rill indítványát 13-an, Somlyai indítványát 43-an fogadták el. Ennek alapján elhatározta, hogy a szövetség alapszabályainak megerősítése tárgyában az országgyűléshez kérvény fog intézteni, melynek benyújtására Molnár Aladár országgyűlési képviselő s a III-ik egyetemes tanító-gyűlés volt elnöke kéri fel; továbbá, hogy a szövetség eszméjét pártoló tanító-egyesületek felszólíttatnak, saját kerületek országgyűlési képviselőit e kérvény támogatására felkérni.

Tárgyalatott továbbá gr. Zichy Jenőnek a „Népnevelési Egyesületek“ tárgyában irt tervjavaslata. Erre nézve a bizottság a következő határozatokat hozta:

1. hogy a „Népnevelési egyesületek“ eszméjét pártolja;
2. hogy a gr. Zichy Jenő ömltósága által készített tervjavaslatot az egyesületeknek megvitatás végett kiadja;
3. hogy ezen kérdés tárgyalását a legközelebbi egyetemes tanítógyűlés napirendjébe fölveszi.

Az indítványok rendjén Spitzer Ignác a zsidó-tanítók nyomasztó helyzetére hívja fel a gyűlés figyelmét s kéri a végr. bizottságot e tárgyban a kormány-nál lépéseket tenni.

Révai A. az Eötvös-alapra nézve indítványozza, hogy a befizetések csak 10 éven át tartsanak. Előadók felszólíttatnak ez indítványokat írásban a központi bizottsághoz beadni.

A „mohácsvidéki tanítóegylet“ kérelmére megbízott az elnökség, hogy nevezett egyesületnek a nyugdíj ügyre vonatkozó javaslatát a hazai tanító-egyesületeknek küldje meg.

Néhány lényegtelen ügy elintézése után a gyűlés eloszlott.

Rieger Imre.

Az országos polg. iskolai tanító-egylet közgyűlése.

1880. július 3-án.

Elnök Lengyel Sándor megnyitó beszédében melegen említi föl, hogy nehéz körülmények között folytatott öt évi munkálkodás jutalma gyanánt tekinti, a vallás és közoktatásügyi miniszter ur m. é. szeptember 5-ről kelt rendeletét, mely lehetővé tette, hogy valósuljon az, mit az egylet memorandumában kért. E memorandum kért: „A négy osztályú polgári fiú-iskolát végzett tanulók számára szaktanodák: a tanító-képző-intézetek, az országos rajztanoda, a kereskedelmi közép-tanodák, a pesti kereskedelmi akadémia és a felállítandó felsőbb ipariskolák.“

„A 6 osztályú polgári fiú-iskolát végzett fiúk számára: a polgári iskolai tanítóképző-intézetek felsőbb gazdasági tanodák, a bányászati és erdészeti akadémiák, a Ludoviceum,

„A 6 osztályú polgári iskolát végzett tanulókra nézve alkalmas életpályák: ipar és kereskedés, mezőgazdaság, gazdatisztség; hivatali állomások a postánál, távirvánál, gőzhajózásnál; számvevősegi, kezelési, levelezési, bizományi, könyvezetőségi, ügynökségi és elsőbb rendű közigazgatási hivatalok.“

E kérelem felső helyen meghallgattatást nyert. A tervezett országos polgári iskolai tanügyi kiállítás a felmerült félreértések és egyéb nehézségek miatt nem valósulhatott. Az olvasó könyvek revideálása végett bizottság küldetett ki, de mely munkálatát még be nem adta.

Óhajtandónak tartja, hogy a polgári iskola a népiskolák törvénykeretéből a középtanodai törvény megalkotása alkalmával, ennek keretébe tétessék át.

Az elnöki beszéd a választmány működéséről is világos képet nyújt. A beszéd vége — úgylátszik — nem éppen czélatosság nélkül az egyetértést hangsúlyozza.

A közgyűlés elnök azon indítványát, hogy a lap (Polgári Iskola) ne havonként, de két hetenként jelenjék meg, ez idő szerént nem fogadhatta el az anyagi és szellemi erő fogyatékos volta miatt.

Ezután a kiállításügy zavaros története fordult elő. K. gyűlés az ez ügy folytán felmerült lemondás felett napirendre tért.

Gyubek indítványozza, hogy a közgyűlés tegye meg a kellő lépéseket arra nézve, hogy a polgári iskolák az iskolaszékek hatásköréből vétsenek ki, és

és külön e célra kinevezett bizottságok alá helyeztesenek. Részletesen leírja, hogy az intézkedés a vidéken mennyi bajt okoz, különösen pedig az, hogy az iskolaszéki tagok oly széles hatáskörrel bírnak, hogy a kellő ismeret és belátás nélkül a tanító fölött bírálati joggal bírnak, a mi a tanítás nagy hátránya mellett a buzgó tanítókat el is keseríti.

Lengyel Sándor elmondja, hogy ez ügyben az egyesület már el is járt, megnyitó beszédében azt fel is említé. A fővárosban a különválasztás meg is történt. A vidéki iskolákra nézve a miniszterium már egyszer tagadólág el is dönté a kérdést. De azt hiszi, hogy ilyen alakban, hogy külön bizottság szerveztessék a dögári iskolákhoz, ismételten lehetne a miniszteriumhoz felterjesztést tenni.

A közgyűlés a választmányt bizza meg, hogy ez ügyben a kellő lépéseket megtegye.

Szabó indítványozza, hogy a kgy. a választmányt bizza meg, hogy a kiállítás ügyében tovább is eljárjon.

Szoltányi igen szükségesnek találja a kiállítást, különösen, mert a polg. iskolában oly különböző képzettségű egyének működnek. Ajánlja, hogy a választmány határozatlan oda utassítsassék, hogy a jövő közgyűlés elé terjedelmes módozatot terjesszen be a kiállítás foganatosítása iránt.

A közgyűlés ez indítványt elfogadja.

A tisztújításnál elnök Lengyel Sándor újra elnöknek kiáltatott ki, de miután ezt el nem fogadta a választmány a következőképen alakult meg:

Elnök	Vajdafi Ernő
Alelnök	Schuch József
Első titkár	Szoltányi Ferencz
Másod titkár	Szabó
Pénztárnok	Roller Mátyás
Könyvtárnok	Kont Gyula.

A „Muraszombat járási néptanító kör“ 1880. augusztus 12-én Ottózon tartott bizottsági ülésének jegyzőkönyvi kivonata.

A „kolozs-dobokamegyei tantestület“-nek a magas miniszteriumhoz intézett emlékirata, hogy a népiskolák számára írott tankönyveket vizsgálatná át s a legjobbakat a népiskolák számára használatul jelelné ki, — a körbizottság által melegen pártoltatik, s midőn a körbizottság a memorandumozó egyesülettel egyetemben azon óhajának adna kifejezést, hogy a többi járási körök és testületek is hasonlóképen járjanak el, — egyuttal elhatározza, hogy ez ügyben a maga részéről szintén fog a miniszteriumhoz kérvénnyel járulni.

Musznya, 1880. augusztus 15.

Gaál Lajos. s. k.
kör elnök.

Kadbé Kálmán, s. k.
jegyző.

Jegyzőkönyv

a „Muraszombat járási néptanító kör“ nevelészet-i szakosztályának 1880. jun. 17-én Tissinán — tartott üléséről.

Jelen voltak: Búza János elnök, Vicsák Sándor jegyző, Gaál Lajos, Takács István, Dervarics Ferencz, Kolossa Ferencz, Völgyi Ferencz, Simon Theofil, Láng Ignác tagtársak; Tiszt. Térdessy Márk tissinai plébános és Bertalan Titusz papnövendék urak mint vendégek.

1. A mult szakoszt. ülés jkönyve felolvastatván, hitelesítetett.

2. A „népiskolai zárvizsgálatok“ cz. vitatétel elődója Gaál Lajos a népoktatási törvény ide vonatkozó §-ainak felemlítése után elmondja a népisk. zárvizsgálatok mellett és azok ellen felhozható érveket s azok helyes avagy helytelenségét bizonyítgatva azon következtetésre jut, hogy a népisk. zárvizsgálatok jelen alkalmazásukban célhoz nem vezetők sőt tanügyi tekintetben hátrányosak is, mivel a tanító visszaélésre kényszerítetik a sok ahhoz nem értő ellenőrzővel szemben. Mindezeknek daczára sem óhajta, hogy a zárvizsgálatok végképpen beszüntetessenek, hanem azok, hogy reformáltassanak, mégpedig úgy, mint azok Helvétia, Angol és Franciaországban behozva vannak, hol a tanévet zárünnepélylyel rekesztik be, melyen szavalnak, énekelnek, osztályozásokat olvasnak, netaláni jutalmakat osztanak s végül tornászati gyakorlatokat végeztetnek a növendékekkel, — a szülőknök pedig engedtessek meg, hogy az iskolába bármikor bemehessenek s a tanító előadását hallgathassák. A tanító ellenőrzésére pedig neveztessek ki egy szakképzett (járási) tanfelügyelő s néhány jobbnevű tanítóból álló iskola-vizsgáló bizottság, mely a tanév vége felé minden iskolát meglátogatna s ott minden ünnepélyesség kizárásával tartana vizsgálatot a tanító és tanulók felett, szükség esetén nem egy — de több napig is, hogy ki légyen derítve, valjon feldolgoztatott-e a népiskolai tantervben előirt tananyag és részesítettek-e kellő figyelemben a paedagogia és didaktika főbb elvei, szabályai? Végül ajánlja ez értelemben formulázott és felolvasott indítványt.

Erre hosszú vita következett, melyben részt vett a szakosztály majd minden jelen volt tagja, egyttől-egyig helyeselve az előadó érveléseit. Völgyi Ferencz a zárünnepélyeken a művészeti tárgyak elhagyását s csak is osztályzat felolvasását és jutalmak kiosztását ajánlja, Takács István pedig a művészeti tárgyak mellett még némely főbb reál-tantárgynak előadását is jónak látná.

Előadónak zárszavai után a szakosztályi elnök felteszi a kérdést: 1) hogy módosítani, vagy pedig jelen alkalmazásukban meghagyni vélik-e a zárvizsgálatokat! Egyhangulag a módosítás mellett nyilatkoznak. 2) Előadó indítványa értelmében avagy Völgyi F. és Takács I. vélekedései szerint óhajtanák-e a módosítást? A szakosztály nagy többsége az előadónak beterjesztett indítványát — minden módosítás nélkül — szóról-szóra fogadja el.

3. A jövő szakosztályi ülés vitatétéleiül kitűzetnek: 1) a „tanítónők alkalmazásának kérdése,“ — előadóul vállalkozott Láng Ignác.

2. A legujabban megjelent népiskolai történelmi és számtani könyvek ismertetése. Előbbinek előadója Gaál Lajos, utóbbinak Takács István. 3) A „népiskolai takarékpénztárak“ kérdése. Előadó azonnal nem ajánlkozván, a tisztviselőségnek méltó előadót nyerjen.

4. Búza János szakosztályi elnök maga és tisztára nevében hivataláról leköszönvén, a szakosztály új tisztviselők választásához fogott. Titkos és általános szavazattöbbséggel megválasztottak elnököknek Takács István, jegyzőnek Láng Ignác.

Gal Lajos, s. k.
jök elnök.

Vucsák Sándor, s. k.
szakoszt. jegyző.

T Á R C A

A természet és az anya.

(Befejezés.)

— Ni-ni: a hold már emelkedik ott keleten, a hol ma reggel a napot fölkelni láttuk!..

— Igen; tavasz elején a hold, nap-lemente után úgy 6 óra tájt, a keleti ponthoz nagyon közel kél föl. Ezentul minden nap 50 perccel később fogjuk látni a fölkelését, s fölkelése pontjai mind inkább és inkább délre vonulnak.

Ma pedig — a mint látni fogod — mind magasabbra emelkedik látónatárunk fölött; úgy, hogy 12 óraker ejjel csaknem fejünk fölé kerül. Ekkor azt mondjuk róla, hogy tetőzik. De tetőzése csak pár pillanatig tart, s azután mind inkább nyugat felé közeledik. S majd meglátod reggel, midőn napfölkeltkor ismét kijövünk, hogy éppen a hol a napot az imént leáldozni láttuk — ott tűnik el a hold is, de még jobban elhalványulva mint most, a fölkelő nap pompás fényétől!

— Anyácskám! Miért is nincs a holdnak oly erős fénye, mint a napnak? És miért nem melegít?

— Mert, míg a nap izzón forró tűzgömb, mely saját melegét és fényét árasztja a földre: addig a hold setét, hideg test, mely csak a naptól nyeri világosságát, s e kölcsönzött fénnel sugárik felénk. És ha megvilágított oldala egészen felénk van fordulva, mint most: ezt holdtöltének vagy teljes holdnak nevezzük.

— De nem mindig ilyen ám a hold! Láttam már én fényes tányérának csak a felét, sőt kisebb részét is.

— Igazad van, mert a mint holdunk a föld körül kering: hol úgy fordul, hogy az egész megvilágított oldala látható, hol úgy, hogy csak fele vagy ennél is kisebb része, pl. egy sarló alak. Mindezeket láttad ugyan már, de ezután még pontosabban figyelemmel kíséred a hold változásait.

— De anyám, azt mondtad az imént, hogy a hold vándorol földünk körül; a föld pedig — a mint azt már magam is tanultam — a nap körül. E szerint a hold a föld körül is, meg a nap körül is kering?

— Igon biz' a, kedvesem! Sőt az alatt az idő alatt, mialatt földünket megkerüli, a tengelye körül is megfordul egyszer.

— Eszerint a holdon egy nap nemcsak 24 órából áll, mint földünkön?

— New bizony! Ott egy nap körül-belől 29 $\frac{1}{2}$ földi nappal egyenlő; mert — a mint a csillagvizsgálók kiszámították — néhány perc különbséggel éppen ennyi idő alatt teszi meg vándorunk a föld körüli útját s körül-belől ennyi idő alatt fordul meg tengelye körül is.

De mindezekről bővebb felvilágosítást kapsz majd az iskolában, hol a nap föld és hold egymáshoz való viszonyuk

világosabb felfogására, különösen pedig a föld és hold mozgásának könnyebb megértésére célszerű eszközökkel rendelkeznek. Nekünk ily eszközeink nincsenek, s ezért meg kell elégednünk azzal, a mit a szabad természetben, mesterséges eszközök nélkül is megérthetünk.

És most vessünk még egy búcsu-pillantást az éj királyára s aztán fogjunk a vacsora készítéséhez.

Ezzel betértünk a szobába, honnan nemsokára abba a nevezetes laboratoriumba mentünk, melynek készítményei rövid idő múlva asztalunkon párológtak és a melyeket — a szabad levegőnek jótékony hatása folytán a legjobb étvágygyal költöttünk el.

Igy talált minket ezután is a fölkelő és leáldozó nap a szabadban, s míg kezdetben csak a minket legközelebről érdeklő égitestekkel kötöttünk ismeretséget, később azokkal a kicsinyeknek látszó nagy testekkel is iparkodtunk megbarátkozni, melyek oly varázsszerűvé teszik az éjet; szárnyat adnak a képzeteknek és száz-meg száz kérdést ébresztenek a bámuló ember lelkében! A hova a láb nem jut el, élér a szem, a látás, hol a látás megszakad, ott folytatja a lélek." (Hugo Victor.)

A lélek bámul, sejt, kérdez, de nagy titok, mély rejtély fogja őt körül. Ezer-meg ezer kérdésre oly bizonytalan a felelet, ezer-meg ezer kérdésre nincs felelet. Ragyogás, hulló csillag, elalvó fény! Szemmel látható jelenlétek az ismeretlenben; iszonyú tilalom kezünket feléjük nyujtani!

A teremtés határcövekei a mindenségben; a távolság jelzői, ott, ahol nincs távolság, valami megfoghatatlan és mégis meglevő mértékei a semmi mélységének.

Microscopiai pont, mely ragyog, aztán megint egy és megint egy — és megint egy; a parányi és a végtelen nagy együtt. (Hugo Victor.)

Igy állunk, így gondolkozunk, így szemlélünk s végre elmondhatjuk a költővel: „E szemléletből egy magasztos jelenség szülemlik: a lélek fölmagasztalása a bámulás alapján.“ (Hugo V.) Oh hányszor éreztem e fölmagasztolását lelkemnek! Hányszor állottam bámullattól és gyönyörtől elfogódva a csillagok ég alatt!

E gyönyörtől Aranykámát sem akarom megfosztani; a lélek ezen fölmagasztalását éreztetni akartam vele is. Ezért vezettem őt oda, oda a szabad menybölt alá!

— Tekints fejed fölé, Aranykám, szólj, mik azok a fénylő pontok ott az ég boltozatán? Azok csillagok anyám!

És gongolkoztál-e már a felett, hogy mik azok a csillagok, vajjon elszórt fényt képviselnek-e, csupán a mi gyönyörködtetésünkre — avagy testek azok is, világtestek mi-ként a föld?

— Azon még igazán nem gondolkoztam, anyácskám. De szólj, hadd tudjak valamit róluk — hisz úgy szeretem a csillagokat!

— Tudd meg tehát, hogy azok is világtestek, mint a nap és föld!

— De csak nem oly nagyok?

Sőt vannak sok ezerszer nagyobbak is, mint földünk. Hogy oly kicsinyeknek látszanak, azt a megmérhetlen távolság okozza, mely bennünket tőlük elválaszt. Hisz tudod, hogy a nappól $1\frac{1}{2}$ millió olyan golyó is ki telnék, mint a minő a föld s mégis csak akkorának látszik, mint a hold fényes tányéra, holott a hold földünknél is kisebb. Miből magyarázhatjuk ezt meg Anyácskám?

Abból, hogy a nap négyszázszor távolabb van tőlünk, mint a hold. Ebből tehát megértheted, hogy azok a csillagok, — melyeknek nagy része még napunknál is sokkal, sokkal távolabb van tőlünk — miért látszanak oly kicsinyeknek?

Es azon nem gondolkotál-e, hogy vajjon nincs-e azoknak is nevök, mint a virágoknak, fának, madárnak? Mert az ember minden tárgyat névvel igyekszik fölruházni s úgy tetszik neki, mintha akkor már jobban ismerné őket! Belsőbb barátja a virágnak, a madárnak, ha tudja, hogy ez liliom, amaz rózsza, ez tölgy, az jegenye; ez fülemile, az sas. — Vannak tudós emberek, kik éppen a csillagokat tanulmányozzák, s kik a legtöbb égi testnek nevet adtak.

Sőt tovább mehetünk, az őskor pásztorai, midőn az éj ünnepélyes csendjében gondolkozva tekintettek oda föl: észre vették, hogy bizonyos csillagok, melyek közel látszanak egymáshoz, meghatározott alakot, képet alkotnak, mely kép állandó és változatlan, az ilyen csillagképeket aztán elnevezték saját fölfogásuk szerint s e nevek nagy része fönmaradt korunkig.

Tekints észak felé! Látnod azon hét egyenlő fényességű csillagot, melyek közül négy a szekér négy kerekéhez, három pedig a rudjához hasonló alakot tüntet föl?

Látom anyácskám!

E 7 csillag egymástól mindig ilyen távolságban látszik, e szerint egy képet, u. n. csillagképet alkot, melyet feltűnő alakjáért Gönczöl-szekerének neveznek.

Most jegyezd meg magadnak azon vonal távolságát, mely a szekér két hátulsó kerekét v. csillagát egymástól elválasztja; nyujtsd meg azt a vonalat négyszer akkorára s e vonal végén egy kisebb, de szépen ragyogó csillagot látsz, mely a közelében levők közt a legfényesebb: ez az u. n. Sarkcsillag. Neve onnan ered, hogy földünknek az északi sarka napkörüli utjában állandólag e csillag felé van fordulva.

— De a Sarkcsillag is egy csillagképbe tartozik, mely az előbbihez hasonló, csak hogy kisebb. Nézd, a rudja, melyhez a Sarkcsillag is tartozik — és a két első kereke halványabb csillagokból — a két hátulsó kereke fényesebb csillagokból áll. Ez a Kis-Gönczölseker.

Jegyezd meg hát jól magadnak a Sarkcsillag helyét! Hol van?

A Kis-Gönczölseker rudjának a végén!

Most pedig gondold még egyszer át a hallottakat, aztán menj aludni és álmódjál a csillagokról! Holnap, ha derült lesz az ég, kijövünk ismét és fölkeresünk egy pár más csillagképet.

Oh, bár úgy lenne anyácskám, úgy szeretném őket mind ismerni, azokat a szép, fénylő csillagokat!

És Aranykám óhajítása teljesült; az égbolt csillagoktól ragyogva tekintett le reánk a következő napokon is. Így sikerült aránylag rövid idő alatt megismernünk a Kis-Gönczöl körül fogó Sárkányt, a Tejútban úszó Kassiopeiát, a keresztet ábrázoló, gyönyörű Hattyút, a felső észak Koronát, a Medvevetőt a vörös fényben ragyogó Arkturuszal; egy szóval: az északi égi csillagzatait.

Később — midőn a lég tisztább lett, a csillagok még szebben tündökölték: délre fordítottuk bámuló lelkünk figyelmét; hol az ismeretlen időktől fogva uralkodó Orionnal, s az ezt környező csillagképekkel kötöttek örök barátságot.

És észre vetted-e szólék ezután, hogy a csillagképek egyes csillagai mindig ugyanazon távolságban látszanak egymástól: sőt a csillagképek egymás irányában is megtartják mindig ugyanazon helyzetet?

Igen anyácskám; ezt már akkor észrevettem, midőn amott északon a Gönczölsekeret s az ezek közelébe eső csillagokat megismertem! Sőt te magad is érintetted ezt a Gönczölseker megismertetésével.

Figyelj hát kedvesem; mivel a csillagok helyzetüket észrevehetőleg nem változtatják, azért ezeket álló csillagoknak nevezik.

Miért hangsúlyoztad úgy e szót: észrevehetőleg anyácskám?

Azért, mivel a valóságban azok sem állanak mozdulatlanul, azoknak is van mozgása. És mit gondolsz, miért nem vehetjük mi észre e mozgást? — Látom habozol. — De talán megérted, ha egy jelenetre figyelmeztetek. Emlékezel-e, midőn egyszer kertünkben sétálva a szemben lévő hegyen egy embert pillantottunk meg? Sokáig nem tudtuk elhatározni, hogy az helyben áll-e vagy mozog, s csak akkor győződünk meg róla, hogy az bizony megy, halad, mikor már jó távol volt azon ponttól, ahol először megpillantottuk őt?

Emlékezem jól; sőt azt is mondtuk hogy e csalódást az a nagy távolság okozza, mely minket az embertől elválaszt.

És mi az a távolság ahhoz képest, mely minket ama csillagoktól választ el? Érted-e már most?

Igen anyácskám; a távolság okozza, hogy ama csillagok oly kicsinyeknek látszanak, valamint azt is, hogy mozgásukat nem vehetjük észre!

Igen, e mozgás szabad szemmel észrevehetetlen és a távcsőnek segítségével is csak a legújabb időben győződtek meg róla!

Egyszer egy természettudós — tagadta, hogy mozgás léteznék a természetben; és korunk éppen ellenkezőleg bátran kimondhatja, hogy a mozgás a természetben uralkodó általános törvény.

Végre a bolygó csillagokra is rájött a sor. — Nem tudnál-e Aranykám oly csillagot megnevezni, melynek a mozgása világosan észrevehető?

De igen, a földről és holdról bizonyosan tudjuk, hogy a nap körül keringenek.

És ezeken kívül?

Mást nem ismerek anyácskám.

Nézd ott a Fiastyuk közelében láthatasz most egy vöröses fényű, szép csillagot, melyet azonban bizonyos időnk mulva mind más-más csillagképek mellett fogunk látni. S ha ettől egyenes vonalat húzol dél-kelet felé, egy más — de fehéres fényű csillagot látsz, az is, mint az előbbi folytonosan változtatja helyét; ezért e csillagokat, mint földünket és a holdat — bolygó-csillagoknak nevezik; ők is a nap körül keringenek. Az előbbinek neve Mars, az utóbbinak Jupiter.

És nézd csak figyelmesen, e bolygókra nem találsz — s az álló csillagok fénye közt bizonyos különbséget; különösen, ha Syrius ragyogásával hasonlítod össze fényüket?

De igen, Syriusnak s a többi álló csillagoknak fénye erősen rezeg, míg ezeknek a fénye rezegés nélküli, inkább a Hold szelid fényéhez hasonló.

Igazad van, tehát a fényt illetőleg is különböznek az

VEGYESEK.

— **A mai lappal t. olvasóink egyszerre két számot kapnak. A szerkesztés átvételével járó nehézségek nem engedték, hogy a szeptember elsei szám kellő időben megjelenjen.**

— Kolozsmegye tanfelügyelőjévé, mint már köz tudomásu dolog, Váradi Károlyt, lapunk alapítóját, több éven munkás és fáradhatatlan szerkesztőjét nevezte ki a közoktatásügyi miniszter úr. E kinevezetés egyetlen fájdalmas hatása az, hogy lapunk az új tanfelügyelőben szerkesztőt veszített. A kinevezetés méltatására nézve legjobbnak véljük közölni azon beszédet, melyet Kiss Sándor tantestületünk derék elnöke tartott azon alkalommal, midőn a tantestület tisztelgő küldöttsége élén az új tanfelügyelőt üdvözölte. A beszéd így hangzik: Tekintetes Tanfelügyelő úr! Szeretve tisztelt volt pályatársunk! A kolozsmegyei tanító-testület nevében, központi választmányunknak minden tagja által a legnagyobb örömmel kimondott határozatából jelentünk meg önnél, mint e tankerület első tisztviselőjénél, hogy tolmácsolói legyünk azon őszinte öröm érzetnek, mely tanfelügyelővé történt kinevezetésével mindnyájunk keblében keletkezett: éppen a mi testületünket érte ugyanis az a kiváló kitüntetés. miszerint az erdélyi részek legtekintélyesebb és irányadó pontjára, a tanfelügyelői terhes ugyan, de igen tisztelt állásra egyik legtevékenyebb tagja állítatott; — másfelől indokolt a mi örömünk azért is, mert a kinevezetésben a tanítói pályán kifejtett tevékenységnek, munkásságnak az irányadó és döntő körökben is méltánylását látjuk. E kitüntetés — mindnyájan egyetértünk ebben — az érdemest találta. A Tanfelügyelő ur a tanügy terén kifejtett tevékenységének legszebb napjait körünkben töltötte el; mi közvetlen szemléli voltunk azon odaadó buzgóságnak, melylyel ez ország rész jobbainak figyelmét magára vonta s melylyel magának nevet és közbecsülést vivott ki, — tanügyi viszonyainknak egészséges előbbvitelében mint egyik tekintélyes iránymutató ismertetett el. Mi e multban megnyugtató biztosítékát látjuk jövő sikeres működésének, mely elé a legnagyobb bizalommal, a legszebb reményekkel nézünk, mert ha bár nehéz is a megoldandó feladat, e tankerület viszonyainak olyan alapos ismerete, a munkakedvnek, buzgóságnak akkora mértéke mellett, minővel a Tanfelügyelő ur rendelkezik, az üdvös eredmény nem maradhat el. A mi pedig tanító-testületünket illeti: valaminth addig őszinte támogatói voltunk nemes törekvésének, hálás méltányolói a közügy terén kifejtett munkásságának, úgy jövőre is — merem hinni, hogy e testület minden tagja nevében szólhatok — ünnepélyesen igérjük itt, hogy ha csekély erőnkkel bármily kis mértékben is közhasznú munkálkodásában segítségére lehetünk: e támogatása mindig bizton számíthat. Nem hivatalos kényszertől, hanem szívünk sugallatából jelentünk meg itt; nem leszünk azért talán szerénytelenek, ha szeretetünkért, őszinte ragaszkodásunkért kérjük, hogy tartson meg a Tanfelügyelő ur minket is, továbbra is jó indulatában. Fogadja ismételten szerencsekívánatunkat, az ég pedig hallgassa meg azon őszinte óhajunkat, hogy Váradi Károly tanfelügyelőnk soká —, soká éljen!

— A felső leány-iskola régóta táplált eszméje végre-valahára valósult. A jövő hó elején nyílik, még pedig igen kedvező előjelek mellett, ha a tanerőket vesszük tekintetbe. Az intézet szellemi vezetését De Gerando Antoninik a. vállalta el, ki a paedagogiai irodalom, a társadalmi jótékonyág terén szép nevet vivott ki magának,

álló csillagok a bolygóktól. — Ilyen bolygó csillag Vénus is, mely a nyáron naplemente után mindjárt oly bűvös, bájos fényvel tündökölt ott nyugaton, s melyet magad is oly nagyön szerettél; akkor vacsora csillagnak is nevezték. E csillag most reggel látszik keleten s ilyenkor hajnali csillagnak is hívják.

Végre pedig ne feledjünk még egy dolgot a csillagokra nézve megjegyezni.

A mióta figyelemmel kísérjük a csillagos eget, észrevehetted, hogy a csillagok állók, úgy, mint bolygók, esténként keleten, észak vagy délkeleten látszanak fölkelni és reggel felé v. még előbb ennek megfelelő irányban: nyugaton, dél vagy északnyugaton látjuk őket eltűnni.

Miután tudjuk, hogy a csillagos ég nem forog földünk körül; s miután a nap látszatos mozgásával tisztában vagy; hogy magyaráznád meg a csillagoknak is e látszatos mozgását?

Ugy anyácskám, hogy a föld nyugatról keletre forog tengelye körül; nekünk pedig úgy tetszik, mintha a föld állana s a nap meg a csillagok keletről nyugatra menve kerülnék meg mindig 24 órában.

Helyesen mondad, s a míg ismét többet tanulhatunk: mondjunk egymásnak jó éjszakát!

Igy ismerkedett meg Arankám a csillagokkal; így tanulta őket szeretni — s bár merre néz, ott a magasban, mindenütt kedves ismerősökre talál. — S azaz ártatlan gyermek boldogság, azaz öröm, mely arcán ragyog, szavaiban visszhangzik, midőn a természet kebelén ily kedvesen mulatunk: oly édes meglepéssel tölti el lelkemet. S ilyenkor mindig eszembe jutnak Lázár Kálmánnak eme szavai: »De ekként van az mindig a természettel. A közönyös előtt elzárkozik, az előtt, ki ismeretért lelkesülni képes, föltárja legrejtettebb titkait; az előtt csodás dolgokat beszélnek a mozdulatlan kövek, annak szívébe belopják édes illatukat a virágok, s előtte költeménnyé válik a midárdul minék minden hangját megérti. És ez a természetbűvélés legszebb jutalma. Ő soha, sehol elhagatva nincs, mert barátaivá válnak az állatok, a virágok még az érzéketlen kövek is. Oh ne mondjátok hogy ez ábránd! Hígyjétek nem az, én értem tudom azt; mert életemben csak azon diómeim voltak zavaratlanok, a melyeket a természet nyújtott.

Teljesen igazat adok a meleg keblü természetbűválnak. — Ezért iparkodom én is Aranykám — mint ezt e lapokon már ki is fejeztem — bevezetni a természetbe és lelkébe letenni azon alapokat, a melyeket majd részint az iskola, vezetése alatt — részint saját erején tovább haladva: igaz és benső barátja lesz a természetnek, melynek kimerithetlen kincstárából érdekesebbnél érdekesebb ismereteket tiszta életvezetést és a sors csapásai közt megnyugvást fog meríteni!

És e sorokkal zárjuk be a naplót. Ezekből megismer-ez anyának lelkületét s ezzel egyszerismind eljárásait célja-it gyermeke nevelését illetőleg.

Most már én is világosan értem, hogy mi okozza azt a különbséget Aranka és ama másik gyermek közt. a kit e sorok elején is említék. — Most már tudom, honnan származik az a benső érdeklődés, melyet Aranka a természet iránt tanusít? Honnan az a mélyen gondolkodó, érző, vidor ártatlan lélek? Az a munka-kedv. az a hangya-szorgalom? Az a piros kellemes arczszin, s az a fáradságot, nélkülözést könnyen elviselő, kitartó egészség?!

Most már értek, tudok mindent és szívem mélyében csak azt óhajtom, vajha minden anya ehez hasonlólag nevelné gyermekét!!!

Binder Laura.

ki Budapesten is tartott fenn és vezetett, egy nevelő intézetet. A magyar nyelv és irodalom tanítására s az irodalmi munkásságáról előnyösen ismert dr. Szécsi (Závodzky) Károlyt, a természeti tudományok tanszékére Binder Laura k. a.-t, lapunk buzgó munkatársát választá meg az iskolaszék. A nőmunka tanítására Graf Jakab né nyerte meg a felügyelő bizottság, kit reméljük, hogy annak idejében állandó tanerővé fognak tenni. Jó előjelek mellett kezdődik az intézet munkássága: terjedjen, gyarapodjék, tiszta szívből kívánjuk.

— **Iskolaszék.** Kolozsvár város iskolaszéke a városi képviselő testület választottaiból a múlt hó 12-én alakult meg. A községi iskolaszékek részére kiadott miniszteri utasításban foglalt esküforma szerint az iskolaszék tagjai az esküt letették. Az iskolaszék tagjai választás utján lettek: Ákoncz János, Dobál Antal, Felméri Lajos, Finály Henrik, dr. Fischer Lajos, dr. Groisz Gusztáv, dr. Isacu Aurél, dr. Jenei Viktor, Kővári Mihály, Páll Ferencz, Szász Béla, Tauffer Ferencz, Váradi Károly, Váradi Móricz, Nagy Mór, Bogdán István, Gamauf Vilmos, Kiss Sándor, Szász Domokos, Nagy Lajos, Sáni László. Hivataluknál fogva: Veszely Károly, a r. hath. egyházközség. Papp Gábor a g. kath. e. k. Ruscescu Vaszilie, a g. n. e. egyhk. Máday János luth. Derzsi József unit. Balló Sándor az ev. ref. és Glaser Ábrahám az izraelita egyházközségek részéről. Az iskolaszék ezután a választásokra tért át. Elnök lett Páll Sándor a kath. kir. gymnasiumok tanfelügyelője; alelnök: Felméri Lajos igaz. tanár; jegyzők: Kiss Sándor és Nagy Kálmán. Elnök székfoglalója után az egyes iskolák felügyelő bizottságai választották meg. A felső leányiskola felügyelő bizottsága Szász Béla elnöke alatt: Páll Ferencz, Kővári Mihály, dr. Jenei Viktor, Nagy Kálmán. Gondnok Ákoncz János. A polgári iskolák felügyelőbizottságának elnöke lett Finály Henrik, gondnok Nagy Mór, tagjai: dr. Fischer Lajos, Nagy Lajos, Váradi Károly, Dobál Antal. Hivataloknál tagok: Deák József, ki egyszersmind jegyző és Nagy Kálmán, községi vezértanító. Sikert kívánunk az új iskolaszék működésében, egyszersmind volt iskolaszéki elnök Sáni Lászlónak, ki hat éven át volt az iskolaszék fáradhatatlan elnöke, emelkedett szellemű tevékenységéért, a mi részünkről is hálás elismerésünket fejezzük ki ő neki kivált a felsőbb leányiskola létesítése körül felelőtlen érdemei vannak.

— **Igazgatók változata.** Tempora mutantur. Váradi Károly volt polgári iskolai igazgatónak tanfelügyelővé történt kinevezése folytán üresedésbe jött igazgatói székét Deák József polgári iskolai derék tanár foglalta el; a r. hath. lyceumi elemi iskola volt igazgatója Polák Gergely megérdemelt nyugalomba lépven, helyére Riedl György volt besztercei plébános lépett. Az ipariskola igazgatója valószínűleg Kiss Sándor, lapunk t. munkatársa és a kereskedelmi iskola jeles igazgatója lesz.

— **Az iskolában kötött barátság** megható példáit tanusították azon református és unitárius hitsorsú férfiak, kik pelyhes állú ifjakul találkozást fogadtak azon korszakban, mikor a családások derétől meg nem lepett lélek örökre köti a baráti frigyét. A református férfiak 1868-ban végezték a theologiai tanfolyamot Nagy-Enyeden és 12 év múlva igérték egymásnak találkozót. Egybe is gyűlt 74ből 28 itt Kolozsvárrt. Megható imát Herepei Gergőy, helybeli lelkész tartott, elnöki beszédet Lőthe Lajos, nagy-enyedi tanár. Herepei szép felolvasást tartott ily czim alatt: Szegényedünk. De a nemes áldozat készségben győgszerét is találták meg a szegényedésnek. A 300 forintnyi alapítványt tettek az összegyűlte a találkozást fogadott osztályból kikerül leginkább ráutalt egyének gyermekei számára.

Az unitárius férfiak találkozása 20 év után történt. Összegyűlt 12 férfi. Aláírtak az unitárius tanári nyugdíjalapra 635 forintot, annak hálás emlékére, hogy szellemi táplálékot nyertek ez intézet tanáraitól. A református férfiak a mellett tettek tanuságot, hogy a jótékonságnak, az unitárius férfiak, hogy a hálának igéi nem hiában hangoztak el ifju korukban. Lapunk csak elismerőleg emlékezhetik meg mindkét jelenetről. Ime a család és iskola szellemi ölekezése!

— **„Népnevelési egyletek“** alakítása érdekében emelte föl szavát Gr. Zichy Jenő, ki hasznos polgári működése és szolgálatai által köztiszteletet vívott ki. A boldog emlékü Eötvös szép eszméjét akarná megvalósítani. Indítványát és tervjavaslatát Fehérmegye közgyűlése elé terjeszté; a III. egyetemes tanítógyűlésének is meg küldi. A fehérmegyei tanítótestület f. hó szeptember 9-én tartott VI. nagy gyűlésén a tárgysorozat rendén felvette. Az eredményről olvasóinkat annak idejében értesíteni fogjuk. E mozgalom sokkal fontosabb, mintsem föl ne hívó rá a tanügy barátát, éppen azért lapunk más rovatában a terv javaslat közlését tartók szükségesnek, habár ennek közlésében a dolgot természeténél fogva t. laptársaink megelőzték.

— **Beküldték szerkesztőségünkhez a „csáktornyai állami tanítóképezdéről“** szóló értesítést, melyből örömmel látjuk, hogy a Maraközben a magyar művelődés tért foglal. A csáktornyai állami tanítóképezde 1879-ben azon czélból állítottott, hogy a horvát és vend vidékek számára e vidékek lakóinak nyelvét is értő és beszéző magyar tanítókat képezzen. Ez intézetnek a lefoly 1879/80. tanévben az I. osztályban (évfolyamban) 25 rendes és 2 rendkívüli növendéke volt; a rendes tanulók közt anyanyelvére nézve 21 magyar, 3 vend, 1 horvát; 15 Zala-, 3 Somogy-, 2 Vas-, 1—1 Baranya, Bács, Soprony, Tolna és Vara megyékből; 21 róm. kath., 4 zsidó. Az intézet belakásra levén berendezve, 18 növendék magában az intézetben ingyen élvezett lakást, ételmezést, mosást és világítást, 4 künlakó növendék pedig 8—7 frtnyi hava ösztöndíjat nvert. Az egészségi állapot kitűnő volt, 12 növendék az egész tanéven át egyetlen órát sem mulasztott, erkölcsi tekintetben is teljesen meglehető a növendékek magukviselésével elégedni. A muraközi horvát és a vend nyelv gyakorlati módszer szerint Gönczy ABC-éje alapján sikerrel tanítottott. A magyar ifjak nagy kedvvel tanulták e nyelveket, s így remélhető, hogy néhány év alatt horvát és vend polgártársaink közt számos magyar tanító fogja a magyar nyelvet és szellemet terjeszteni: ha a horvát és vend vidékek magyar tanítóinak állása és tisztességes díjazása kormányunknak hatalmában álló minden eszközzel biztosítani fog; mert a csáktornyai képezdéből kikerült tanítók is bizonyosan csak oly vidékeken fognak alkalmazást keresni, hol a megélhetés gondjaitól szabadulhatni vélnek. Az intézet iránt elejétől kezdve kiváló érdeklődés mutatkozik.

Szerkesztői üzenetek.

D—k Gerőnek. Közelebből. Támogass ezután is szakértő tolladdal. S—i Géza tanár urnak. Köszönet a becses küldeményért. A jövő számban megfog jelenni. B.—L. k. a.-nak. A szerkesztés átvételével járó teendők halmaza miatt még nem mondhatok beküldött közleménye iránt véleményt. Ez alkalommal csak szívesen föl kérom a lap további támogatására. G—i J—n urnak. Köszönet érte! Közöljük. Kérjük, ne pihentesse soká jó tollát.